

<https://doi.org/10.52326/csd2022.43>

SOCIAL ASSISTANCE SYSTEM IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA SISTEMUL ASISTENȚEI SOCIALE ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Liliana MARDARI, *Asist.lect.*
ORCID: 0000-0002-5616-945X

Technical University of Moldova, bl. Stefan cel Mare, 168, Chisinau, Republic of Moldova

Abstract. The social assistance system is an element of the national social protection system, in which social services and benefits are highlighted, the granting of which is intended to support the possibilities at the individual or group level in the direction of ensuring social needs, ensuring well-being, social inclusion, growth quality of life. The analysis of the social assistance system involves defining it, specifying the principles and objectives, organization and operation, identifying funding sources and highlighting some problems that need to be solved. The purpose of the research is to specify the particularities of the social assistance system in our country. The methods applied in the research process are: monographic method, analysis, comparison, deduction. The research results reflect the argumentation of the theoretical concept of social assistance, the content according to regulations and practical application, the identification and analysis of funding sources.

Keywords: *beneficiaries, budget, welfare, financing, social indicators, benefits, social services, solidarity.*

JEL code: *I31, I38, H75.*

Abstract. Sistemul asistenței sociale, reprezintă un element al sistemului național de protecție socială, în care se evidențiază serviciile și prestațiile sociale, acordarea cărora are menirea de a susține posibilitățile la nivel de individ sau grup în direcția asigurării necesităților sociale, asigurării bunăstării, incluziunii sociale, creșterii calitative a modului de trai. Analiza sistemului de asistență socială implică definirea acestuia, specificarea principiilor și obiectivelor, organizarea și funcționarea, identificarea surselor de finanțare și evidențierea unor probleme necesar de soluționate. Scopul cercetării este specificarea particularităților sistemului asistenței sociale în țara noastră. Metodele aplicate în procesul cercetării sunt: metoda monografică, analiza, comparația, deducția. Rezultatele cercetării reflectă argumentarea conceptului teoretic al asistenței sociale, conținutul potrivit reglementărilor și aplicării practice, identificarea și analiza surselor de finanțare.

Cuvinte-cheie: *beneficiari, buget, bunăstare, finanțare, indicatori sociali, prestații, servicii sociale, solidaritate.*

„Asistența socială, conform afirmației Federației Internaționale a Asistenților Sociali, este o profesie bazată pe practică și o disciplină academică care promovează schimbarea și dezvoltarea socială, coeziunea socială și sprijinirea oamenilor”. [1]

Momente importante și indispensabile în cadrul asistenței sociale sunt justiția socială, respectarea diversităților, drepturile omului și respectarea diversităților. Obiectivele țintă ale asistenței sociale sunt asigurarea și creșterea bunăstării, luând în calcul și analizând influența dificultăților și provocărilor vieții. În realizarea acestor obiective asistența socială se bazează pe teoriile asistenței sociale, științelor sociale, științelor umaniste, iar în calitate de subiecți ai realizării angajează personal și înființează instituții.

Asistența socială, ca sistem reprezintă totalitatea instituțiilor, măsurilor, activităților profesionalizate, cât și a serviciilor specializate de susținere a unor persoane, grupuri, comunități, aflate temporar în dificultate, care din cauza unor motive de natură economică, socială sau psihologică, nu pot realiza în mod independent, cu resursele și implicarea proprie un mod normal și decent de viață.[3]

Sistemul național de asistență socială se exprimă prin ansamblul de activități și instituții, reprezentate de stat, autorități ale administrației publice centrale și locale, comunități la nivel local și oamenii simpli, care se implică la preîntâmpinarea, reducerea sau lichidarea consecințelor de ordin temporar sau permanent al situațiilor, care determină discriminarea, marginalizarea sau chiar excluderea socială a unei persoane, a unei familii, a unor grupuri sau chiar a unor comunități. Deci, în acest context, acțiuni de asistență socială sunt totalitatea acțiunilor cu caracter profesional, orientate spre soluționarea sau îmbunătățirea stării în care se află și care pot fi acordate potențialilor și este sistematizat ca proces de asistare socială. [5]

Formele de excludere fiind foarte variate și se pot manifesta la diferite niveluri și în diferite forme ale socialului, ca rezultat fiind necesar de asigurat diverse forme de susținere, deoarece ce e necesar să fie aplicate în contextul tuturor segmentelor sociale. Sub acest aspect, asistența socială este parte indispensabilă a socialului, care de cele mai multe ori apare și se realizează prin influența directă a unor confruntări dintre aspectul economic și cel politic. Cu toate că asistența socială este destinată celor mai vulnerabili, cu cele mai precare situații, în general are rolul de a asigura un echilibru social, liniște și comunicare, evitând situații de instabilitate sau dezechilibre în sistemele sociale [2].

Asociația Națională Americană a practicienilor din domeniul muncii sociale definește, asistența socială ca activitatea cu caracter profesional, destinată susținerii indivizilor, unor membri ai familiei sau grupurilor și comunităților, pentru a majora sau restabili capacitățile acestora de implicare socială și de obținere a resurselor pentru un mod viață decent în mediul social concret, capacitățile de autodeterminare a indivizilor.

Potrivit Dicționarului explicativ, asistența socială este sprijinire materială a persoanelor, care nu sunt apte de muncă și nu beneficiază de drepturile conferite în cadrul asigurărilor sociale.

Potrivit Legii asistenței sociale Nr. 547 din 25-12-2003, asistența socială, este componentă a sistemului național de protecție socială, în cadrul căruia statul și societatea civilă, se angajează să prevină, să limiteze sau să lichideze efectele temporare sau permanente ale unor evenimente considerate drept riscuri sociale, care pot genera marginalizarea ori excluderea socială a persoanelor și a familiilor aflate în dificultate. [6]

Reglementările în domeniul asistenței sociale evidențiază principiile în baza cărora sunt realizate activitățile și măsurile de asistență socială, expuse în figura 1.

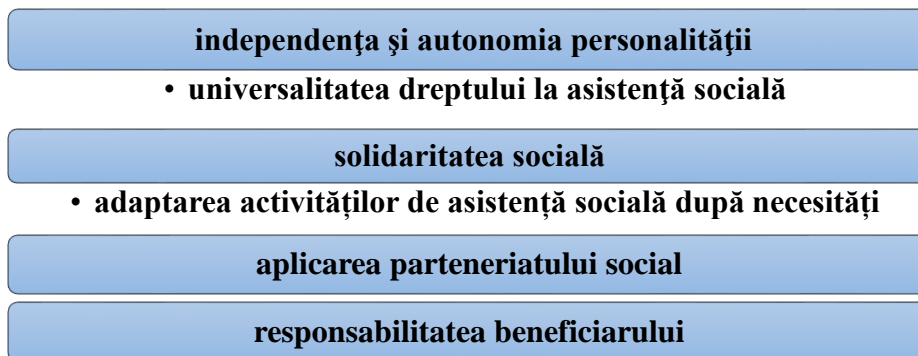

Figura 1. Principiile asistenței sociale

Sursa: elaborat de autor în baza Legii asistenței sociale Nr. 547 din 25-12-2003 [6]

Deci, asistența socială are scopul de a preveni, limita sau depăși stările de dificultate ale persoanelor sau ale familiilor și în asigurarea integrării lor sociale, cu respectarea principiului autonomiei.

Asistența socială se acordă sub formă de:

1. servicii sociale, se definesc ca măsuri și activități destinate satisfacerii necesităților sociale ale persoanei sau familiei vulnerabile, pentru a depăși situațiile de dificultate, a preveni marginalizarea și excluderea socială. Din punct de vedere a nivelului de specializare, serviciile sociale pot fi primare, specializate și/sau cu specializare înaltă. Aceste servicii sunt orientate prioritar familiei, nivelului comunitar, și ca excepție și dacă nu este altă soluție în instituțiile rezidențiale.

2. prestații sociale, se exprimă prin compensații, alocații, indemnizații, ajutor social, ajutor material, etc.

Organizarea și funcționarea sistemului de asistență socială se realizează pe trei nivele: central, administrației publice locale de nivelul II și la nivelul administrației publice locale de nivelul I.

La cel mai înalt nivel asistența socială este realizată de Ministerul Muncii și Protecției Sociale ca autoritate din cadrul administrației publice centrale. Această instituție are rolul de coordonare a activității de realizare a asistenței sociale și evaluare a funcționării în ansamblu a sistemului asistenței sociale.

La cel de-al doilea nivel, al administrației publice locale de nivelul al doilea, activează structura teritorială de asistență socială, care, în comun cu autoritățile administrației publice locale de nivelul întâi și în colaborare cu reprezentanții societății civile, are rolul de a realiza politica de asistență socială și de a aplica legislația la nivel teritorial.

La cel mai vizat nivel, al administrației publice locale de nivelul întâi, se inițiază necesitatea și specificul situației sub aspect social pe teritoriul subordonat; se identifică problemele sociale și se acordă suport informațional în efectuarea verificărilor în procesul realizării și oferirii măsurilor de asistență socială; elaborează și argumentează strategii locale de asistență socială; aprobă programe de asistență socială și asigură realizarea acestora; identifică resursele necesare pentru implementarea măsurilor de asistență socială și soluționarea problemelor sociale urgente; contribuie la asigurarea condițiilor optime de activitate pentru personalul din asistență socială la nivel local, care activează în teritoriul administrat; monitorizează și coordonează activitatea personalului din sistemul de asistență socială în comun cu structura teritorială de asistență socială.

Agenția Națională Asistență Socială este o autoritate administrativă cu personalitate juridică, care se subordonează Ministerului Muncii și Protecției Sociale, și a fost instituită prin Hotărârea de Guvern nr. 1263 din 18.11.2016. Agenția Națională Asistență Socială activează pentru a îmbunătăți calitatea asistenței sociale oferite populației, prin implementarea corectă și unitară a cadrului normativ în domeniul asistenței sociale. [8]

Misiunea instituției este de a îmbunătăți calitatea asistenței sociale oferite populației, prin implementarea politicii de stat cu privire la asistența socială. Având sarcina generală de a oferi susținere în procesul de implementare corectă și uniformă a legislației și politicilor privitoare la asistența socială, acoperind întreaga legislație de bază și tematică, inclusiv:

- Serviciile sociale;
- Prestații sociale;
- Protecția copilului;
- Integrarea persoanelor vârstnice;
- Prevenirea violenței domestice;
- Prevenirea traficului de ființe umane;
- Incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități;
- Implementarea Convenției ONU cu privire la drepturile persoanelor cu dizabilități și asigurarea incluziunii sociale pentru persoanele cu dizabilități;
- Dezvoltarea profesională a personalului din sistemul de asistență socială.

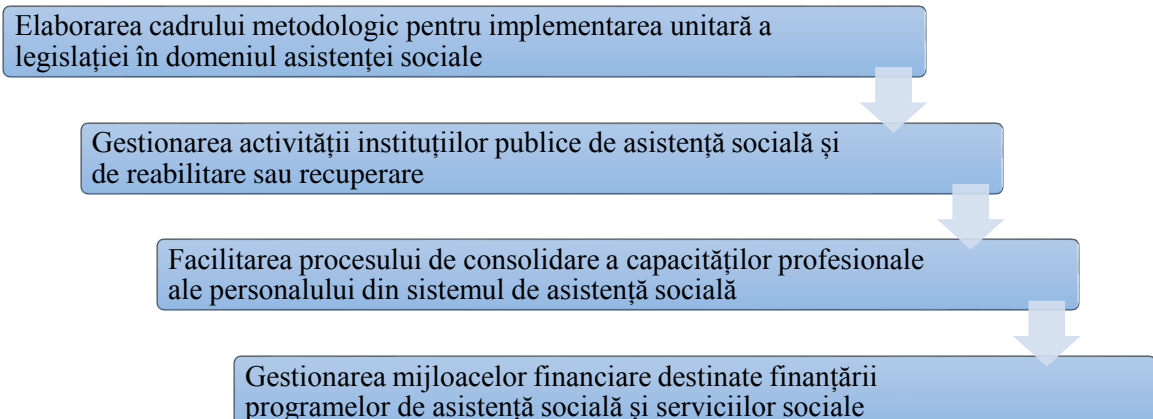

Figura 2. Funcțiile Agenției Naționale Asistență Socială din Republica Moldova

Sursa: elaborat de autor în baza Activității Agenției Naționale Asistență Socială[8]

Reieșind din figura 2, prima funcție presupune facilitarea unui flux informațional bidirecțional și a consilierii între Structurile teritoriale asistență socială și Ministerul Muncii și Protecției Sociale, care la rândul său trebuie să dețină informații despre ce se întâmplă pe teren, unde există probleme de implementare, unde este necesar de a interveni cu unele ajustări și revizuirii a cadrului legal, suport prin consiliere și explicații detaliate. Atât Structurile teritoriale de asistență socială cât și prestatorii de servicii sociale publice și/sau privați necesită suport în procesul de implementare a politicilor din domeniul social, întru realizarea scopurilor specifice și a obiectivelor ample propuse de Stat.

Activitatea Agenției potrivit celei de-a doua funcții se împarte în două categorii: pe lângă managementul curent al instituțiilor, această funcție joacă un rol în furnizarea politicilor pe termen lung de dezinstituționalizare a Guvernului Republicii Moldova, asigurând implementarea planurilor de transformare a instituțiilor, unde acestea există. Procesul de dezinstituționalizare are scopul de a dezvolta noi servicii sociale de îngrijire alternative, bazate pe comunitate și, eventual, pentru a le transfera în răspunderea administrației locale. În același timp, una dintre responsabilitățile curente de management ale Agenției este aceea de control pentru centrele de plasament temporar a persoanelor cu dizabilități (copii și adulți), aprobând sau respingând solicitări de plasament.

Referitor la cea de a treia funcție menționată, asistența socială este necesar de asigurat din punct de vedere calitativ prin pregătirea inițială și perfecționarea continuă a personalului implicat direct și indirect în domeniul dat. Din anul 2019 este inițiat Sistemul de instruire inițială și continuă a personalului din domeniul asistenței sociale (reglementat prin Hotărârea Guvernului nr. 38 privind organizarea și funcționarea Sistemului de instruire inițială și continuă a personalului din domeniul asistenței sociale) În calitate de realizarea prevederilor menționate este Agenția Națională Asistență Socială, implicată în procesele de planificare și organizare a instruirilor, care se sistematizează în baza în baza solicitărilor de la nivel teritorial.

Referitor la cea de-a patra funcție, Agenția Națională Asistență Socială are responsabilitatea de a asigura transferurile corespunzătoare la nivelul autorităților administrației publice locale de nivel doi (acestea fiind destinate acoperirii financiare a pachetului minim de servicii sociale potrivit Hotărârii Guvernului nr. 800 din 01.08.2018), pe de altă parte alocarea mijloacelor financiare pentru finanțarea programelor cu destinație specială în domeniul asistenței sociale (potrivit Legii Fondului de susținere a populației nr. 827-XIV din 18 februarie 2000). [7]

Possibilitățile de finanțare ale asistenței sociale în țara noastră se reflectă în figura 3.

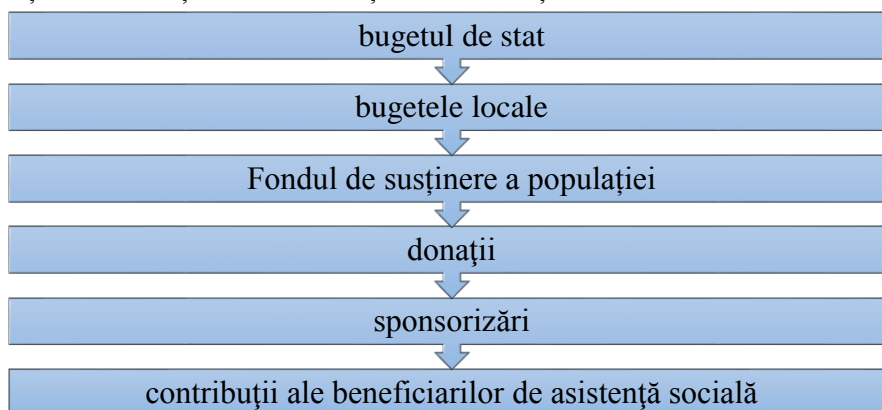

Figura 3. Finanțarea asistenței sociale din Republica Moldova.

Sursa: elaborat de autor în baza *Legea fondului de susținere a populației Nr. 827 din 18-02-2000*

Fondul de susținere a populației se utilizează pentru finanțarea:

- 1) programelor cu destinație specială în domeniul asistenței sociale,
- 2) pachetului minim de servicii sociale conform condițiilor stabilite de Guvern;
- 3) altor măsuri de asistență socială și/sau a remunerației/sporului pentru personalul din domeniul asistenței sociale, care participă la proiecte sociale finanțate din surse externe, în limita

mijloacelor prevăzute de acordurile/memorandumurile de înțelegere semnate între Ministerul Muncii și Protecției Sociale și partenerii de dezvoltare;

4) cantinelor de ajutor social.

În calitate de surse de finanțare ale Fondului de susținere a populației sunt specificate:

a) 50 % din taxa de portabilitate, se identifică din plata lunară de operare, administrare și întreținere a bazei de date pentru implementarea și realizarea portabilității numerelor;

b) 50 % din taxa aeroportuară, se calculează din suma care se acumulează lunar din tariful destinat modernizării aeroportului;

c) 0,1% din valoarea valutei străine în numerar și a cecurilor de călătorie în valută străină cumpărate contra mijloace bănești în numerar la casele de schimb valutar și la băncile licențiate care desfășoară activitate de schimb valutar în numerar cu persoane fizice;

d) resurse din sponsorizări și alte încasări care nu contravin legislației;

e) donații/transferuri/granturi din partea partenerilor de dezvoltare pentru implementarea proiectelor sociale finanțate din surse externe.

Tabelul 1. Fondul de susținere a populației în perioada 2018-2020

Indicatori	2018	2019	2020	2020 față de 2018	2020 față de 2019
Numărul de beneficiari, persoane	13327	12254	15245	+2098	+3171
Mijloace financiare transferate, mii lei	20657	17852	27982	+7325	+10130
Venituri acumulat, mii lei	91864	90455	104037	+12173	+13582

Sursa: elaborat de autor

Conform datelor din tabelul 1, numărul beneficiarilor se majorează de la 13327 persoane în anul 2018 până la 15245 persoane în anul 2020, cu 3171 persoane. Mijloace financiare transferate de asemenea înregistrează majorare, cu 7325 mii lei în anul 2020 față de anul 2018 și cu 10130 mii lei față de anul 2019, constituind în anul 2020 27982 mii lei. La fel creștere se observă și la totalul veniturilor acumulate, cu un volum de 104037 mii lei în anul 2020.

Altă sursă de finanțare a asistenței sociale sunt bugetele locale.

Tabelul 2. Prestații sociale la nivelul bugetelor locale în anii 2018-2021, mil lei

Indicatorii		2018	2019	2020	2021
Cheltuieli	aprobat	11417,6	12387,9	15187,0	16247,3
	executat	10881,1	13090,0	14113,8	15371,8
Prestații sociale	aprobat	532,7	673,0	695,2	774,5
	Executat, mil lei	494,8	696,6	651,0	696,5
	În %	87,5 %	103,5 %	93,6 %	89,9 %
Ponderele prestațiilor sociale în total cheltuieli, %	aprobat	4,67	5,43	4,58	4,77
	executat	4,55	5,32	4,61	4,53

Sursa: elaborat de autor în baza Rapoartelor anuale privind execuția bugetelor locale 2018-2021 <https://www.mf.gov.md/ro/trezorerie/rapoarte-privind-executarea-bugetului/rapoarte-anoale>

În perioada 2018-2021 indicatorii aprobați au fost mai mari față de cei executați, cu excepția anului 2019. Prestațiile sociale executate înregistrează creștere valorică de la 494,8 mil lei în anul 2018 până la 696,5 mil lei în anul 2021, modificare care se apreciază pozitiv. Ponderele prestațiilor sociale în total cheltuieli se reduce cu 0,02 puncte procentuale în anul 2021 față de anul 2018, ceea ce se apreciază negativ.

Obiectivele specifice ale asistenței sociale se exprimă prin:

- Susținerea persoanelor pentru a favoriza soluționarea dificultăților pe cont propriu.
- Susținerile acordate în limita legală a politicilor sociale să fie accesibile, optime și adecvate și să asigure realizarea scopurilor de bază;
- Stimularea organizațiilor și instituțiilor în oferirea serviciilor adecvate necesităților la nivel de persoană, familie, grup solicitante de susținere.

- d. Asigurarea conlucrării între beneficiar și reprezentanți ai sistemului de asistență socială.
- e. Colaborarea dintre instituțiile și organizațiile responsabile de asistare.
- f. Asigurarea creșterii echității sociale și calității vieții prin perfecționarea bazei legislative și aplicative în domeniul asistenței sociale.

În societatea contemporană, asistența socială se orientează spre realizarea următoarelor funcții: Identificarea obiectivă a categoriilor de populație în dificultate și asigurarea evidenței continue; Identificarea surselor și adaptarea în finanțarea asistenței sociale; Evaluarea continuă a calității serviciilor sociale; Susținerea persoanelor dezavantajate și asigurarea accesului la asistență socială.

În contextul perfecționării sistemului de asistență socială este necesar de urmărit majorarea impactului asupra bunăstării, de asigurat caracterul continuu pînă la realizarea scopului suportului, fără a o transforma în dependență; de majorat valoarea suportului social, de asigurat evidența beneficiarilor după diferite criterii într-o bază centralizată, de elaborat standarde de cost pentru serviciile sociale, de sistematizat și publicat indicatori de rezultat din domeniul asistenței sociale.

Referințe

1. Bruce S. Jansson. Empowerment Series: Becoming An Effective Policy Advocate. Cengage Learning. 2017. ISBN 978-1-337-51433-0
2. Davies M., 1994 The essential social worker. An Introduction to Professional Practice. ISBN 9781315239958. 240 p. London. 2021
3. Krogsrud Miley, K., O`Melia, M., DuBois, B., *Practica asistentei sociale*, Editura Polirom, Bucuresti, 2006, pag. 535.
4. Pop, L., coord., Zamfir, E., *Dictionar de politici sociale*, Editura Expert, Bucuresti, 2002, pag. 119.
5. Roth, M., Rebeleanu, A., *Asistența socială. Cadru conceptual și aplicații practice*, Ed. Presa Universitară Clujeană, Cluj Napoca, 2007.
6. Legea asistenței sociale Nr. 547 din 25-12-2003. Publicat: 12-03-2004 în Monitorul Oficial Nr. 42-44 art. 249. MODIFICAT: LP156 din 09.06.22, MO194-200/01.07.22 art.358; în vigoare 01.07.22. [accesat 10.09.2022]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=132934&lang=ro#
7. Legea fondului de susținere a populației Nr. 827 din 18-02-2000 Publicat: 08-06-2000 în Monitorul Oficial Nr. 65-67 art. 460. MODIFICAT LP211 din 15.07.22, MO246-250/05.08.22 art.484; în vigoare 05.08.22 [accesat 10.09.2022]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=132768&lang=ro#
8. Activitatea Agenției Naționale Asistență Socială [accesat 10.09.2022]. Disponibil: <https://www.anas.md/despre-anas/>